

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut sociologických studií

Katedra sociologie

Bakalářská práce

2024

Zuzana Jarůšková

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut sociologických studií

Katedra sociologie

**Motivace volby studentů, kteří přecházejí z veřejných
vysokých škol na soukromé**

Bakalářská práce

Autorka práce: Zuzana Jarůšková

Studijní program: Sociologie a sociální politika

Vedoucí práce: PhDr. Mgr. Jan Balon, Ph.D.

Rok obhajoby: 2024

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne

Zuzana Jarůšková

Bibliografický záznam

JARUŠKOVÁ, Zuzana. Motivace volby studentů, kteří přecházejí z veřejných vysokých škol na soukromé. Praha, 2024. 42 s. Bakalářská práce (Bc). Univerzita Karlova, Institut sociologických studií, Katedra sociologie. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Mgr. Jan Balon, Ph.D.

Rozsah práce: 58 703 znaků (včetně mezer)

Abstrakt

Tato práce se zabývá motivací studentů přecházejících z veřejných vysokých škol na soukromé vysoké školy, zkoumá rozdíly mezi těmito institucemi a poskytuje pohled na negativní vnímání soukromého terciárního vzdělávání společností. Teoretický rámec popisuje charakteristiky veřejných a soukromých vysokých škol a objasňuje potenciální faktory ovlivňující postoje společnosti k soukromým institucím. Studie vychází ze sociologických perspektiv a teorií vzdělávání a zkoumá, jak institucionální prostředí, zdroje a akademická kultura utvářejí rozhodnutí studentů o přestupu. Praktická část zahrnuje kvalitativní analýzu rozhovorů se studenty, kteří se rozhodli přestoupit z veřejných na soukromé vysoké školy. Prostřednictvím analýzy odhalují rozhovory různé motivace vedoucí k rozhodnutí studentů o přestupu – včetně akademické kvality, zdrojů, kultury školy a společenské prestiže. Zjištění navíc osvětlují, jak studenti vnímají společenské předsudky vůči soukromým institucím a vztah mezi individuálními aspiracemi a institucionálními kontexty. Celkově tato práce přispívá k hlubšímu pochopení mobility studentů v sektoru terciárního vzdělávání a poskytuje cenné poznatky pro tvůrce politik, pedagogy a zúčastněné strany, které se snaží zlepšit přístup ke vzdělávání, rovnost a kvalitu.

Abstract

This thesis delves into the motivation of students transferring from public universities to private universities, examines the differences between these institutions and provides an insight into the negative perception of private tertiary education by society. The theoretical frame describes the characteristics of public and private universities and clarifies the potential factors influencing society's attitudes towards private institutions. Drawing from sociological perspectives and educational theories, the study examines how institutional environments, resources, and academic culture shape students' transfer decisions. The practical part includes a qualitative analysis of interviews with students who decided to transfer from public to private universities. Through the analysis, the interviews reveal various motivations leading to students' decisions to transfer—including academic quality, resources, school culture, and social prestige. Additionally, the findings shed light on the students' perceptions of societal biases toward private institutions and the relationship between individual aspirations and institutional contexts. Overall, this work contributes to a deeper understanding of student mobility in the tertiary education sector and provides valuable insights for policy makers, educators and stakeholders seeking to improve educational access, equity and quality.

Klíčová slova

soukromé a veřejné univerzity, motivace, volba vzdělání

Keywords

private and public universities, motivation, choice of education

Název práce/title

Motivace volby studentů, kteří přecházejí z veřejných vysokých škol na soukromé

Motivation of choice of students who transfer from public universities to private ones

Obsah

1	Úvod.....	8
2	Teoretická část	11
2.1	Zahranicní vs. české vnímání soukromého terciálního vzdělání.....	11
2.2	Nabídka soukromého terciálního vzdělávání v ČR a rozdíly s veřejným	13
3	Teorie – privilegium a životní styl.....	15
4	Metodologie	18
5	Praktická část	20
5.1	Předpokládané výsledky	20
5.2	Respondenti a rozhovory	21
5.3	Proč chtějí studovat na vysoké škole?	24
5.4	Porovnání předpokládaných výsledků s výsledky analýzy	27
5.5	Vnímání prestiže.....	28
5.6	Finance.....	30
5.7	Slučitelnost se zaměstnáním	31
5.8	Nucené opuštění veřejné univerzity	32
5.9	Další osobní motivace	33
6	Závěr	35
7	Summary	36
8	Zdroje.....	37
A.	Příloha bakalářské práce, informovaný souhlas	40
B.	Příloha bakalářské práce, SZZ Sociologie	41
B.1	Vybraná témata k okruhům SZZ ze Sociologie.....	41
B.2	Seznam literatury ke SZZ ze Sociologie	41
C.	Příloha bakalářské práce, SZZ Metodologie	42
C.1	Vybraná témata k okruhům SZZ z Metodologie.....	42
C.2	Seznam literatury ke SZZ z Metodologie.....	42

1 Úvod

Hlavní náplní této práce bude popsat motivaci studentů, kteří dávají přednost studiu na soukromých vysokých školách před studiem na veřejných vysokých školách, konkrétně motivace studentů, kteří začali studovat na veřejné vysoké škole, ale rozhodli se přestoupit na školu soukromou. Nejdříve je třeba definovat základní pojmy a rozdělení vysokých škol v České republice, tyto informace jsou pro mou práci zásadní.

Vysoké školy jsou jediné instituce, které mají právo udělovat akademické tituly, a dělí se na státní, veřejné a soukromé. Společnou podmínkou pro přijetí na kteroukoli vysokou školu dosažení úplného středního vzdělání zakončené maturitní zkouškou. Tato podmínka je ukotvena v § 48 zákona č. 111/1998 Sb., a splnění požadavků pro přijetí, kterými mohou být určité znalosti, schopnosti, nadání, sportovní výkonnost nebo určitý prospěch ze střední školy.

Státní vysoké školy jsou v České republice dvě, a to Policejní akademie České republiky v Praze a Univerzita obrany se sídlem v Brně a spravují je ministerstva vnitra a obrany. Sdílejí samosprávné pravomoci s veřejnými vysokými školami, ale jsou spíše ekonomicky závislé na ministerstvech než na vlastním rozpočtu. Mohou být zřizovány, zrušovány nebo měněny pouze zákonem, s právní úpravou uvedenou v zákoně o vysokých školách. Narozdíl od veřejných vysokých škol jim chybí správní rady, vnitřní mzdové předpisy a samostatné rozpočtování z důvodu nedostatku právní subjektivity. (MŠMT, 2024)

Veřejné vysoké školy jako právnické osoby veřejného práva hospodaří s vlastním rozpočtem, tvořeného ze státních dotací, poplatků za studium a dalších zdrojů. Samosprávnou působnost mají prostřednictvím vlastních orgánů, jak je stanoveno v zákoně o vysokých školách. Oproti státním vysokým školám se jedná o trochu otevřenější instituce, ve smyslu, že je řídí samosprávné orgány, které státní vysoké školy nemají, a jsou klasifikované jako právnické osoby. (MŠMT, 2024)

Soukromé univerzity jsou také právnickými osobami a největší rozdíl je financování, to si tyto instituce zařizují zcela samy. Podmínkami pro vznik a fungování na území České republiky jsou: musí mít sídlo v členském státě EU nebo zřízené podle práva EU se státním souhlasem. Schválení uděluje ministerstvo školství, které zajišťuje způsobilost, takže jsou zakotvené v zákoně o vysokých školách. První soukromé vysoké školy vznikly v České republice v druhé polovině 90. let a zprvu byl o tyto instituce jen poměrně nízký zájem. Největší nárůst počtu

soukromých vysokých škol je zaznamenán po roce 2000 a s ním i poptávka po soukromém vzdělávání. Nicméně společenský skepticismus, který byl hlavně kvůli skandálům spojených s „kupováním titulů“ v 90. letech velmi významný, neopadl. (ČSÚ, 2011)

Všechny vysoké školy se dají zařadit do jedné ze dvou kategorií – univerzitní a neuniverzitní. Univerzity (vysoké školy univerzitního typu) se následně člení na fakulty a dále na katedry nebo ústavy a nabízejí postgraduální formu vzdělávání. Naopak vysoké školy neuniverzitního typu se na fakulty nedělí a doktorské studium nenabízejí. Státní vysoké školy jsou v České republice jen dvě, výše zmíněné, obě univerzitního typu, a všechny ostatní jsou veřejné nebo soukromé. (MŠMT, 2024)

V České republice je celkem 69 soukromých a veřejných vysokých škol, na kterých dle průměru vypočteného z dat Českého statistického úřadu z posledních pěti let, studuje každoročně zhruba 300 tisíc studentů, přičemž většina (90,2 %) studuje ve veřejných institucích a zbylých necelých 10 % navštěvuje neveřejné vysoké školy. Těch je v České republice v roce 2024, podle informací MŠMT, 43 (28 českých a 15 zahraničních působících v České republice), veřejných je 26. (MŠMT, 2024)

Obecné uplatnění absolventů je po dokončení vysokoškolského studia dobré, bez ohledu na to, zda studovali na soukromé či veřejné vysoké škole. Celková míra nezaměstnanosti absolventů terciálního vzdělávání byla v minulém roce 6,79 %, což je ve srovnání s evropským průměrem nižší o 11 procentních bodů. Uplatnění absolventů všech vysokých škol v České republice je tedy velmi vysoké. Jsou ale i další faktory, které se dají porovnat, například nabídka studijních oborů nebo již zmiňované financování. (MŠMT, 2023)

Asi nejdůležitějším pojmem, se kterým ve své práci budu pracovat, je *motivace*. Ta je dle oxfordského výkladového slovníku definovaná jako *hnací síla nebo síly odpovědné za zahájení, vytrvalost, směr a sílu chování zaměřeného na cíl*. (Oxford English Dictionary, 1992) Motivace, jakožto hlavní činitel ovlivňující výkon studentů a jejich úspěšnost ve studiu je předmětem prací a výzkumů spíše v souvislosti se základními školami a otázkou, jak děti motivovat ke studiu celkově. Kvalitativně tato problematika v kontextu porovnání soukromého a veřejného vysokoškolského vzdělání zatím zkoumaná nebyla. Všechna dosavadní bádání vykazují spíše kvantitativní data – procenta studentů navštěvující tyto instituce, obory apod. Tyto studie však nezkoumají konkrétní důvody a motivace studentů, kteří dávají přednost soukromému terciálnímu vzdělání před veřejným. Jako příklad bych uvedla výsledky ze sociologického

šetření studentů veřejných a soukromých vysokých škol roku 2005 v České republice. Tato práce uveřejnila vybraná srovnání ze sociologických výzkumů studentů vysokých škol z let 1992, 1995, 1998, 2001 a 2005. Hlavním cílem tohoto velkého kvantitativního projektu bylo získat od studentů co nejširší informace o jejich sociálně-ekonomické situaci, o názorech na motivaci ke studiu, hodnocení kvality výuky i výkonu vysokoškolských pedagogů včetně posouzení administrativního informačního servisu na vysokých školách i o představách o budoucím uplatnění absolventů na trhu práce. (Menclová, Baštová, 2006)

Cílem praktické části mé práce bude zjistit motivaci studentů, kteří ze studia na veřejné vysoké škole přestoupili na soukromou vysokou školu. Bude mě zajímat, zda jsou jejich důvody podobné a zda zde lze najít vzorec, nebo zda jsou jejich motivy spíše individuální. Pro můj výzkum bude zásadní, zda jsou jejich motivy negativní či pozitivní, a dále okolnosti jejich přestupu i jejich názory na veřejné instituce. Ke zjištění těchto informací bude provedeno několik rozhovorů se studenty. Výsledkem budou kódované přepsané rozhovory a z nich vytvořený vzorec poznatků.

2 Teoretická část

V této teoretické části se zaměřím na problematiku vysokoškolského vzdělávání. Popíšu hlavní rozdíly ve vnímání soukromého terciálního vzdělávání v Česku a v zahraničí. Má práce se bude snažit popsat hlavní faktory, které ovlivňují volbu studentů, a také hlavní důvody, které podporují obecný společenský narativ, jenž popisuje soukromé vzdělávací instituce jako méně kvalitní. Důvod, proč se touto problematikou zabývat je právě její neprobádanost v českém prostředí. Zároveň mohou výsledky výzkumu pomoci s nalezením nedostatků veřejných vysokých škol, nebo odhalit, zda je negativní pohled na soukromé vysoké školy podle výpovědi jejich studentů opodstatněný, nebo zda tento pohled sdílí jen studenti, kteří studium na soukromé univerzitě nezažili.

2.1 Zahraniční vs. české vnímání soukromého terciálního vzdělání

Předpokládané důvody negativního pohledu na soukromé vzdělávání mohou být například ty, že v České republice soukromé vzdělávání nemá tak dlouhou tradici a prestiž, jako je tomu například ve Velké Británii nebo USA, kde jsou naopak soukromé vysoké školy považovány za mnohonásobně prestižnější a kvalitnější než ty veřejné. (ARWU, 2023) Na soukromé univerzitě určitá část společnosti může pohlížet skepticky, protože je vnímá jako ziskové podniky než instituce primárně zaměřené na akademickou excelenci a výzkum. Toto vnímání může ovlivnit názory na kvalitu a integritu vzdělávání poskytovaného soukromými vysokými školami.

Například v Německu jsou pocity týkající se kvality soukromých a veřejných vysokých škol poměrně vyvážené. Píše o tom Enders a Jongbloed v knize z roku 2007, která se zabývá porovnáním těchto dvou institucí. Celkově si jejich text klade za cíl poskytnout vhled do toho, jak rozdělení mezi veřejným a soukromým sektorem v německém vysokoškolském vzdělávání ovlivňuje všeobecné vzdělávání i odbornou přípravu, přičemž zdůrazňuje silné stránky a přínosy každého typu instituce v rámci širšího vzdělávacího prostředí v Německu. Není zde sice explicitně řečeno, zda je obecný pohled německé společnosti na soukromé vysoké školy více nebo méně pozitivní než na ty veřejné, nicméně platí, že soukromé instituce, zejména ty, které se specializují na odbornou přípravu, mohou nabízet více přizpůsobené programy úzce související s potřebami průmyslu, a student se zde naučí praktickým znalostem, které mohou uspokojovat konkrétní průmyslová odvětví nebo profese a nabízet cílené školení. Oproti tomu veřejné instituce nabízejí „pouze obecné“ vzdělání, které jedince úplně nepřipraví na konkrétní zaměstnání. (Enders, Jongbloed 2007)

To se na první pohled může zdát jako podobný narativ tomu, který panuje v České republice, ale v Německu nejsou soukromé školy opředeny negativními předsudky, jako je tomu u nás. Často se tyto předsudky odvíjí od kauz v 90. letech, kdy byly soukromé vysoké školy velmi krátce po svém vzniku spojeny s korupcí – některé soukromé univerzity čelily problémům s akreditací, což vedlo k obavám o kvalitu vzdělávání, které poskytovaly, dále diplomy a tituly udělené bez řádné ročníkové práce nebo hodnocení, často za poplatek, což vedlo k obavám znehodnocení legitimních titulů, a tato kombinace podpořila nedůvěru v soukromé instituce. (Zounek, 2007)

Pokud se podíváme například do Spojených států, zde trend preference soukromých vysokých škol mnohem silnější, věnuje se jí například Christopher Newfield v knize *Unmaking the public university: The forty-year assault on the middle class*. V té píše o změnách amerického terciálního vzdělávání za posledních čtyřicet let a věnuje se jejich kritice. Tyto změny většinou veřejné univerzity staví do nevýhodné pozice a prohlubují rozdíly mezi veřejnými a soukromými institucemi. Škrty v rozpočtu a pokles financování ze strany vlády vedly ke snížení financování akademických programů, výzkumu a služeb podpory studentů, to snížilo prestiž veřejných škol. Kritizuje upřednostňování rozpočtových škrťů před investicemi do vysokého školství jako škodlivé pro kvalitu a dostupnost veřejných vysokých škol. Ty jsou nucené konkurovat těm soukromým, ale nedostatek financí je nutí zacházet se vzděláním především jako se zbožím, které se má koupit a prodat na trhu, spíše než jako s veřejným statkem s vnitřní hodnotou. Newfield tvrdí, že tato komodifikace podkopává poslání veřejných univerzit – sloužit širšímu veřejnému zájmu a přispívat ke společnému dobru. Přes to, že se zaměřuje na výzvy, kterým čelí veřejné vysoké školy, mluví i o tom, že z důvodů výše zmíněných jsou americkou veřejností vnímané jako lepší. Soukromé univerzity mají v USA často určité výhody, jako jsou větší finanční zdroje, menší počet studentů a selektivnější přijímací řízení. V důsledku toho mohou být vnímány jako nabízející vynikající vzdělávací zkušenost. Soukromé univerzity mají navíc často větší dotace, které mohou podporovat výzkum, zařízení a programy finanční pomoci, což je poměrně paradoxní, když vezmeme v úvahu to, že narozdíl od veřejných univerzit studenti zde platí školné. (Newfield, 2011)

Tyto poznatky ze zahraničí naznačují, že České prostředí je specifické, proto se teoretická část bude věnovat dalším, k práci relevantním pojmům a teoriím, které jí dávají rámeček, a které pomáhají pochopení tématu, a v neposlední řadě metodologii.

Pokud tedy student vybírá z oborů, které nabízí veřejné i soukromé instituce, co se stane v jeho volbě klíčovým? Hledání odpovědi na tuto otázku bude pro mou práci zásadní. V sérii rozhovorů se studenty, kteří studovali na veřejné vysoké škole a rozhodli se přestoupit na soukromou vysokou školu, zjistím hlavní motivátory tohoto přestupu.

2.2 Nabídka soukromého terciálního vzdělávání v ČR a rozdíly s veřejným

V kontextu této práce je důležité si zodpovědět na otázku, co je důvodem toho, že studenti dají přednost soukromému vzdělávání, po zkušenostech se vzděláváním veřejným?

Státní univerzity pro mou práci nejsou podstatné, protože nebudu pracovat s respondenty, kteří by jednu ze dvou státních univerzit navštěvovali, z toho důvodu se jim ve své práci nebudu více věnovat. Užití pojmu „státní škola“ je časté během rozhovorů, respondenti ho používají pro označení veřejné univerzity, na které studovali, nicméně žádný z nich na té státní, ve správném slova smyslu, nestudoval.

Úspěšný vzdělávací systém je velkým přínosem pro každou společnost. Jaké faktory však činí akademickou instituci úspěšnou a jak tyto faktory vzájemně interagují, nejsou v literatuře zcela jasné. Obecně se na téma terciálního vzdělávání v kontextu dělení vysokých škol na soukromé a veřejné nahlíží spíše jako na oblast, která je zkoumaná téměř výhradně skrze kvantitativní data. Jsou to například procenta genderového zastoupení na stupních terciálního vzdělávání, celkové počty studentů a množství těch, kteří studium úspěšně dokončí apod. Hlavní výzkumy provádí Český statistický úřad, který v pravidelných zprávách, zveřejněných na oficiálních webových stránkách, uvádí právě tyto obecné informace.

Základním rozdílem mezi veřejnými a soukromými vysokými školami je především nabídka oborového zaměření. Obory nabízené veřejnými univerzitami jsou: technické vědy a nauky; ekonomie, ekonomika a administrativa; pedagogika, učitelství a sociální péče; společenské vědy, nauky a služby; zdravotnictví, lékařství a farmaceutické vědy; právo, právní a veřejnosprávní činnost; přírodní vědy a nauky; zemědělsko-lesnické a veterinární vědy a nauky. Naproti tomu soukromé vysoké školy nabízí jen obory z oblastí ekonomie, ekonomika a administrativa; společenské vědy, nauky a služby a právo, právní a veřejnosprávní činnost.

Soukromé vysoké školy zvládnou konkurovat těm veřejným jen ve třech oblastech, protože víc jich zkrátka nenabízejí – ekonomické obory, právo a společenské vědy, což je zhruba třetina

oblastí nabízených veřejnými a státními institucemi. Už tímto faktem se dostávají soukromé vysoké školy do nevýhodného postavení, protože právě omezená nabídka oborů v soukromém školství znemožňuje určitému procentu studentů o soukromé instituci vůbec uvažovat. Mohou tedy cílit jen na velmi omezené procento studentů, což je pro soukromou společnost nežádoucí, protože podle základních principů sociální ekonomiky a podnikání lze předpokládat, že jejich hlavním cílem je zisk, kterého lze dosáhnout s vyšším počtem zákazníků, v tomto případě studentů. (Kopecký, 2018)

Další z největších rozdílů jsou finance. Veřejné vysoké školy jsou financované z veřejného rozpočtu, protože stát má zájem o vysokoškolsky vzdělanou populaci. (MŠMT, 2024) Podporou obyvatelstva ve vzdělávání tak stát napomáhá nejen ke zvýšení životní úrovně obyvatel, ale také ke zlepšení ekonomiky. Tento prospěch lze i kvantifikovat a z toho důvodu jsou sami občané v čím dále vyšším počtu případů ochotni na vzdělání vynakládat i vlastní prostředky, tomu odpovídá i rostoucí počet soukromých vysokých škol, který na poptávku odpovídá. (ČSÚ, 2010) Přesto je soukromé financování vysokoškolského studia vnímané jako něco negativního, a argumentem je domněnka, že se tak vzdělávání stane privilegiem bohatých lidí a chudší část populace bude omezoována. Přitom systém financování veřejného vzdělávání a jeho téměř neměnná podoba v posledních letech nenaznačují, že by tento scénář hrozil. V roce 2022 sice Národní ekonomická rada vlády představila návrh k zavedení regulovaného školného na veřejných vysokých školách, nicméně vláda toto doporučení odmítla.

Průměrné náklady na studium na soukromých vysokých školách se příliš neliší. Narozdíl od soukromých školek, základních škol a gymnázií, kde se roční školné může pohybovat od 20000,- do 288000,- Kč, se soukromé univerzity pohybují v rozmezí 48000,- do 70000,- za dva semestry, tedy jeden akademický rok. Všechny soukromé školy, od primárního do terciálního vzdělání, uvádí ceny transparentně na oficiálních webových stránkách. Pro studium na soukromé vysoké škole je tedy i v České republice nutné pocházet z finančně zvýhodněného prostředí, protože i přes nabídky slev a stipendií nemá průměrná česká domácnost dostatečné finanční prostředky, aby umožnila jednomu ze členů studovat na soukromé vysoké škole, jak vychází z dat českého statistického úřadu zveřejněných v roce 2024.

3 Teorie – privilegium a životní styl

Teorií, které se zabývají soukromým vysokoškolským vzděláním nebo které se dají použít k pochopení soukromého vysokoškolského vzdělávání, je celá řada. V západních zemích k tomu může posloužit třeba *Teorie konfliktu* od Kala Marxe, na kterou následně částečně navázal i Talcott Parson, která říká, že soukromé školy obecně udržují sociální nerovnost tím, že se starají především o bohaté rodiny, čímž posilují třídní rozdíly. Samozřejmě Marxova teorie je předmětem silné kritiky, především kvůli jednostrannosti a v současné době hlavně zastaralosti, nicméně hlavní myšlenka, že pro studium na soukromé univerzitě musí mít člověk nějaké společenské předpoklady, je stále platná i dnes. (Urbánek, 2018) Například lidé ve Spojených státech navštěvující soukromé vysoké školy pocházejí sice na první pohled z různých prostředí, ale existují určité obecné trendy v typech studentů, kteří si vybírají soukromé instituce a kterým je studium umožněno. Jedná se o studenty z rodin s vysokými příjmy, kteří často mají předchozí zkušenost se soukromým vzdělávacím sektorem ještě před nástupem na univerzitu. Dále jsou častěji z rodin zastávající spíše konzervativní politické přístupy a tyto předpoklady následně vedou k malé diverzitě studentů a možné diskriminaci. To vyplývá z průzkumů provedených Národním centrem vzdělávacího systému. (NCES, 2019) Je tedy jasné, že studium na soukromé univerzitě je spojeno s jistým stereotypem, který je na poli amerického školství do jisté míry naplněn, obdobný model však nenajdeme v České republice. Na prostředí České republiky by se spíše hodila *Teorie strukturálního funkcionalismu*, která nahlíží na společnost jako na systém složený z propojených částí, které spolupracují na udržení stability. Soukromé školy v tomto modelu plní funkce v rámci většího vzdělávacího systému, jako alternativní možnost k veřejným univerzitám. Tím samozřejmě nelze vyloučit možnost, že i cílová skupina mého výzkumu bude během analýzy vykazovat znaky privilegované homogenní skupiny.

Do oblasti vzdělávání významně přispěl i Pierre Bourdieu, a to svou *teorií kulturní reprodukce*. Tvrdil, že vzdělávací systém slouží k udržování sociálních nerovností tím, že reprodukuje kulturní kapitál (znalosti, dovednosti, chování)¹ dominantních sociálních skupin. Tvrdí, že děti z privilegovaného prostředí měly přístup k většímu kulturnímu kapitálu, jako je znalost umění,

¹ Bourdieu navíc zkoumal koncept habitu, který odkazuje na hluboce zakořeněné návyky, dovednosti a dispozice, které jednotlivci získávají prostřednictvím svých socializačních zkušeností. Tvrdil, že habitus utváří vnímání, preference a chování jednotlivců a ovlivňuje jejich úspěch či neúspěch v rámci vzdělávacího systému.

literatury a akademického jazyka, což jim dává výhodu ve vzdělávacím systému. Tato výhoda jim umožňuje dosahovat lepších akademických výkonů a v konečném důsledku posiluje sociální stratifikaci. Bourdieu celkově zdůrazňuje roli sociálních faktorů při utváření výsledků vzdělávání a udržování sociální nerovnosti. To jsou i hlavní myšlenky knihy *Reproduction in education, society and culture*, kterou napsal společně s Jean-Claudem Passeronem. (Bourdieu; Passeron, 1990)

Zajímavou prací zabývající se studiem na soukromých školách je kniha Shamuse Khana *Privilege: The Making of an Adolescent Elite at St. Paul's School*, kde popsal sociologický průzkum zkušeností a života studentů elitní internátní školy St. Paul's v New Hampshiru v USA. Prostřednictvím svého výzkumu poskytuje Khan hloubkovou analýzu toho, jak studenti v St. Paul's procházejí svým privilegovaným postavením a očekáváními, která na ně kladou jejich rodiny, vrstevníci a samotná instituce. Dále popisuje, jak studenti školy St. Paul's pochopili a přijali si své privilegium, a jak to utváří jejich budoucnost. Zkoumá témata, jako je sociální třída, rasa, pohlaví a sexualita, a zdůrazňuje způsoby, jak se prolínají s privilegii a ovlivňují zkušenosti studentů. (Khan, 2011) Skrze příběhy, rozhovory a postřehy poskytuje Khan čtenářům portrét života ve škole St. Paul's School a nabízí vhled do širších otázek o privilegiích, nerovnosti a reprodukci elitního postavení ve společnosti. "Privilege" vyzývá čtenáře, aby kriticky prozkoumali struktury a systémy, které udržují privilegia, a zvážili důsledky pro sociální spravedlnost a rovnost.

Co bych také ráda zmínila, je pojem *životní styl*, protože právě Khan ve své knize naznačuje, že privilegium, nebo třídní zařazení, o kterém hovoří Marx a na něj navazující autoři, se pojí s určitým životním standardem, který pramení právě bohatství a životního stylu. I když připustíme, že rozdíl mezi studenty soukromých a veřejných vysokých škol v České republice nemusí být tak výrazný jako například v západních zemích nebo v USA, je pozoruhodné, že životní styl jednotlivců zapsaných na soukromé vysoké školy stále může sloužit jako určitá šablona. Navzdory potenciální podobnosti v celkové zkušenosti studentů se při bližším zkoumání mohou objevit jemné rozdíly v hodnotách, aspiracích a příležitostech. Extrémní vliv na životní styl studentů v pozitivním i negativním smyslu má západní kultura, kde je trend soukromých škol spojen s prestiží a luxusem. (Riaz & Arif, 2017).

Pro téma této práce je dle mého názoru nejvíce relevantní *teorie racionální volby*. Ta je používána v různých společenských vědách, včetně ekonomie, sociologie, politologie a psychologie, a slouží k pochopení a vysvětlení lidského rozhodovacího chování. Ve svém

jádru teorie racionální volby předpokládá, že jednotlivci se rozhodují tak, že zvažují náklady a přínosy různých možností a vybírají si tu, která maximalizuje jejich užitečnost nebo spokojenost. (Lawrence, 2008) V sociologii se často používá k analýze individuálního a kolektivního chování v sociálních kontextech, jako je vzdělávání, náboženství, rodinná dynamika a sociální hnutí.

Při analýze rozhovorů, které byly pro tuto práci provedeny, hodlám použít principy odvozené z teorie racionální volby. Vzhledem k tomu, že mé hlavní téma se pohybuje kolem pochopení motivace přechodu na soukromou univerzitu, se teorie racionální volby ukazuje jako jeden z nejdůležitějších teoretických rámců pro tuto analýzu. V rozhovorech s respondenty se proto zaměřím na otázky týkající se výsledků jejich rozhodnutí, například zda přestup splnil jejich původní očekávání a zda v souvislosti s rozhodnutím existuje nějaká nespokojenost, případně zda přínosy převažují nad negativy.

4 Metodologie

Hlavní výzkumná otázka této práce je: *Co motivuje studenty k přestupu z veřejných univerzit na soukromé?* Motivace bude hlavním tématem kvalitativního výzkumu, kdy se budu v rámci několika rozhovorů snažit zjistit, odkud pochází motivace studentů dokončit studium přednostně na soukromé vysoké škole. Respondenti budou vybíráni metodou „sněhové koule“ – snowball. Tato metoda, slouží k získávání kontaktů na základě procesu postupného nominování osobami, které se již výzkumu účastnily. První respondent byl cíleně vybrán tak, aby splňoval následující kritéria:

1. Je to student, který v současnosti studuje nebo již studium na VŠ ukončil, ne však dříve, než v roce 2018, aby postřehy byly aktuální a relevantní,
2. má zkušenost se studiem na veřejné i soukromé VŠ,
3. je studentem z oblasti ekonomických oborů – pokud se zaměřím na konkrétní oblast studia, bude výzkum konzistentnější.

Na základě prvního pilotního rozhovoru jsem se rozhodla, že více podmínek není nutné stanovit, naopak je vhodné vybrat v rámci těchto podmínek co nejrozmanitější vzorek. Všechny rozhovory budou nahrávány a budou probíhat v souladu s etickým kodexem ve vztahu k jednotlivci – respondentovi, i k vědě a společnosti obecně. Eticky problematické situace mohou nastat ve chvíli, kdy s poskytnutými daty nebude naloženo podle předchozí domluvy s respondentem. Pokud tedy bude část rozhovoru moc osobní a respondent si z jakýchkoli důvodů nebude přát jeho použití a zveřejnění, v práci tato sebraná data nebudou použita, a to i přes to, že na začátku respondent se zveřejněním celého rozhovoru souhlasil. Tento souhlas bude explicitně řečen na začátku každé nahrávky rozhovoru.

Výběr konkrétních míst pro rozhovory bude upraven podle potřeby respondenta tak, aby pro něj poskytnutí rozhovoru nepředstavovalo příliš mimořádnou událost – místo bude geograficky dosažitelné a veřejné, aby nehrozilo, že se já, jako tazatel dostanu do nadřazené pozice. Není předpokladem, že náplň rozhovorů bude obsahovat příliš osobní informace, které by pro respondenta mohly být nepříjemné, vhodným místem bude tedy kavárna, studovna nebo knihovna.

Přesto, že určité předpoklady pro výsledky mám, vytvořené na základě prvního rozhovoru a rešerše pramenů pro tuto práci, není to jasná teorie nebo hypotéza, proto k celému bádání budu přistupovat induktivně. Přepsané rozhovory budou analyzované pomocí kódování.

Z rozhovorů bude nejdůležitější zjistit, zda studenti mluví o veřejných nebo soukromých školách v pozitivním nebo negativním kontextu, zda byly jeho zkušenosti, podle něj přínosné nebo zda byl se svým rozhodnutím spokojený, a případné další zkušenosti, kterými si student prošel.

5 Praktická část

5.1 Předpokládané výsledky

Předpokládaný výsledek mého výzkumu je takový, že všichni respondenti, tedy studenti, kteří přestoupili z veřejné univerzity na soukromou vysokou školu, mají určitou sérii zkušeností a dojmů, které pro ně jsou shodné. S ohledem na to, že se jedná o poměrně malou specifickou skupinu studentů, budou tyto obecnější důvody jejich motivace ovlivňovat pravděpodobně i individuální faktory.

Předpokládané, pro respondenty společné okolnosti, které ovlivňují jejich rozhodnutí, jsou následující:

1. Přístup profesorů a instituce – díky velikosti soukromých vysokých škol, tedy faktu, že se zhruba 30 000 studentů rozdělí na již zmíněný počet 28 soukromých vysokých škol, si může instituce dovolit aplikovat více individuální přístup ve vztahu student-profesor. To je v průměru 1071 studentů na jedné soukromé vysoké škole, tj. celkový počet studentů všech ročníků dohromady. Zatímco například na Univerzitě Karlově se tento počet přibližně rovná studentům prvního ročníku denní formy studia jen na Fakultě sociálních věd.
2. Finance – soukromé vysoké školy jsou vždy spojeny s povinností placení školného. Státní stipendia jako je ubytovací nebo prospěchové jsou celkem běžná, nicméně se nevztahují na soukromé vysoké školy. Studenti soukromé vysoké školy musejí být schopni zaplatit školné pohybující se v rozmezí 15 – 75 000 Kč za semestr. Jedná se pouze o základní školné, ve kterém nejsou započítané doplňující „služby“, jako například možnost opakovat zkoušku i po třech neúspěšných pokusech, bez konkrétní hranice, kolikrát je možné zkoušku opakovat – tedy není stanovený omezený počet pokusů – nebo posunutí termínu pro odevzdání bakalářské nebo magisterské práce – není striktně stanovený termín odevzdání.
3. Prestiž – předpokládám, že u některých studentů byl motivací pro studium na veřejné vysoké škole fakt, že jsou prestižnější, a předpokládají, že se v budoucnu lépe uplatní na trhu práce, pokud jejich diplom bude pocházet z prestižní univerzity, kterou soukromé vysoké školy v České republice, dle jejich názoru, nepředstavují. Nicméně nastaly okolnosti, kterými byli studenti donuceni svou situaci přehodnotit, a ve výsledku se rozhodli pro soukromé vzdělání. Tuto motivaci chci ve své práci popsat.

Tyto výsledky předpokládám na základě provedené *focus group*, tedy skupinového rozhovoru s osmi studenty Fakulty sociálních věd, kteří neměli zkušenosti ze soukromých vysokých škol. Jejich názory pomohly identifikovat oblasti, které mohou být ve spojitosti se soukromými vysokými školami klíčové. Diskuze proběhla v pondělí 27. listopadu 2023, ve Slovanském domě, v prostorech společnosti Ipsos, pod dohledem PhDr. Evy Veisové, Ph.D. v rámci semináře kvalitativní metodologie.

Mezi možné komplikace, které mohou nastat ve chvíli, kdy nebude příprava pro rozhovory dostatečná, řadím například to, že nezjistím informace, které pro svou práci potřebuji, a bude nutné získat informace korespondenčně nebo dokonce udělat nový rozhovor. Na to může navázat problém dodatečného spojení s respondentem, jeho časová vytíženost či jiné osobní komplikace.

5.2 Respondenti a rozhovory

Jako podklad pro analýzu bylo podle plánu provedeno 7 polostrukturovaných rozhovorů se studenty, kteří se rozhodli přestoupit z veřejné vysoké školy na soukromou. Všichni respondenti byli nebo stále jsou studenty ekonomických oborů na soukromých vysokých školách. Respondenti byli vybráni metodou „sněhové koule“, podařilo se tedy splnit podmínky a kroky, které jsem pro toto téma vybrala jako nejvhodnější.

Následující tabulky obsahují základní informace o respondentech. Všichni podepsali informovaný souhlas (Příloha A), nebo byl jejich explicitní souhlas zaznamenán na nahrávce. Tabulky měly obsahovat ještě konkrétní obory a délky rozhovorů. Někteří ze studentů se však obávali, že pokud by byly zveřejněné i obory, kde je velmi malé množství studentů, nezůstali by jako respondenti anonymní. Konkrétní délka rozhovoru není pro analýzu nijak podstatná a z důvodu hospodárnosti a přehlednosti tabulky není čas uveden.

Tabulka 1 – Soupis respondentů a základních informací I.

Respondent	Pohlaví	Věk	Bydliště	Místo rozhovoru
R1	Ž	24	Nový Knín (Středočeský kraj)	kavárna
R2	M	23	Praha – Nusle	kavárna
R3	M	23	Zeleneč (Středočeský kraj)	kavárna
R4	M	22	Karviná (Moravskoslezský kraj)	online
R5	M	25	Ústecký kraj	kavárna
R6	Ž	20	Praha – Dolní Chabry	online
R7	M	24	Dobříchovice (Středočeský kraj)	kavárna

Pohlaví: M = muž, Ž = žena

Tabulka 2 - Soupis respondentů a základních informací II.

Respondent	Veřejná VŠ	Soukromá VŠ	Počet semestrů studia na veřejné VŠ	Počet semestrů studia na soukromé VŠ
R1	FTVS UK	Vysoká škola finanční a správní	2	6
R2	VŠE	Newton college	2	4
R3	VŠE	Vysoká škola ekonomie a managementu	6	2
R4	VŠE	Newton college	4	2
R5	MFF UK	Unicorn college	8	2
R6	UK FSV	Vysoká škola finanční a správní	2	2
R7	VŠE	Unicorn college	1	6

První rozhovor jsem původně chtěla pojmout jen jako pilotní, nicméně jsem při následné analýze nenarazila na nedostatky v přípravě a nebylo nutné se s respondentkou spojit podruhé. Proto jsem se rozhodla použít i tento, jako plnohodnotný rozhovor, který byl podkladem k mé analýze. První rozhovor proběhl v kavárně, toto veřejné prostředí bylo k rozhovoru vhodné z etického i praktického hlediska, tedy i následující rozhovory proběhly v kavárnách, a dva rozhovory v online prostředí, tyto však online prostředím nebyly ovlivněny a byly tak stejně hodnotné ve výsledné analýze.

S prvním respondentem proběhl 25 minut dlouhý rozhovor, během kterého jsem mohla potvrdit všechny body z předpokládaných výsledků a individuální motivaci. Ostatní rozhovory se délkou významně nelišily, pouze jeden z rozhovorů byl podstatně delší než ostatní a měl také trochu jinou formu.² Ve všech rozhovorech jsem se ptala na zkušenosti z veřejné a soukromé univerzity, na okolnosti a důvody přestupu a na motivaci ve všech fázích studia na vysoké škole.

Rozhovory byly kódované do následujících kategorií:

- **Negativní zkušenost z veřejné vysoké školy** – zkušenosti a prožitky, které negativně ovlivnily respondentovo vnímání veřejné instituce
- **Negativní zkušenost ze soukromé vysoké školy** – zkušenosti a prožitky, které negativně ovlivnily respondentovo vnímání soukromé instituce
- **Pozitivní zkušenost z veřejné vysoké školy** – zkušenosti a prožitky, které pozitivně ovlivnily respondentovo vnímání veřejné instituce
- **Pozitivní zkušenost ze soukromé vysoké školy** – zkušenosti a prožitky, které pozitivně ovlivnily respondentovo vnímání soukromé instituce
- **Neutrální poznatek** – fakta, která se týkají praktického fungování školy, nebo sumy školního apod., ověřitelné informace, které respondent nesdělil jen na základě subjektivních pocitů
- **Subjektivní poznatek** – poznatky prezentované respondentem jako fakta, která ale pramenila čistě ze subjektivního pohledu respondenta

² Respondent po vysvětlení, co bude rozhovor obsahovat, požádal, zda by místo dialogu nemohl vést spíše monolog o svých zkušenostech. To mu bylo umožněno a výsledný rozhovor byl velmi kvalitní a obsahoval naprosto všechny informace potřebné k mé práci. Pokusila jsem se tento formát aplikovat i v následujících rozhovorech, nicméně ostatní respondenti nebyli intuitivně sdílní, byla tedy potřeba vrátit se k původnímu formátu živého dialogu.

- **Motivace** – důvody které respondent uvedl jako oporu svého rozhodnutí přestoupit z veřejné vysoké školy na soukromou.

5.3 Proč chtějí studovat na vysoké škole?

Následná analýza rozhovorů ukázala, že největší motivací ke studiu obecně, je mít titul, a příliš nezáleží, z jaké instituce bude pocházet:

„(...) já na vysokou šel jen pro to, abych měl v ruce papír, že teda mám ten titul, že jsem jako Bc. Mně se nikdy učit nebavilo, a teoreticky já ve svojí situaci ani to úplně nepotřebuji (...)“ (Respondent 2)

„(...) teď už je to hlavně o tom papíru, byť teda se to už tolik neřeší, ten titul, když člověk umí dobře, tak v zahraničí a teda hlavně ve sféře, ve které pracuji, což je teda letecký průmysl, tam se jako kouká, odkud ten titul je, ta prestiž té instituce odkud člověk přišel, ale co se mi na té soukromé moc líbí, to je ten byznys, to na Matfyzu člověk studovat nemůže, a to já chtěl.“ (Respondent 5)

„(...) já jsem chtěla, mám prostě zarytý, že teď je prostě potřeba aspoň toho bakaláře, v tom mém oboru, já prostě mám představu, kolik chci vydělávat peněz a na to bych bez titulu ani nemohla pomyslet.“ (Respondentka 1)

Tito respondenti mají jako hlavní motivaci ke studiu a k jeho dokončení získání diplomu, přičemž si uvědomují nebo domýšlejí jeho roli při zajišťování lepších pracovních příležitostí v budoucnu. Kromě toho existuje neochota uznat, že roky investované do univerzity by jinak byly považovány za ztracený čas a zmiňovaný „papír“ má být důkazem životního postupu. Přestup na soukromou vysokou školu jim měl zajistit dosažení takto stanoveného cíle.

„(...) mně nejde o známky, o diplomy, já prostě chci vědět, mě baví dozvídat se nové věci, mně nejde vůbec o ty studijní úspěchy, já potřebuji, aby všechno, co dělám, aby mi to dávalo smysl.“ (Respondent 4)

„Já právě zjistil, že by se mi k tomu marketingu asi líbilo programování, což teda asi zní trochu náhodně, ale já v covidu začal takový projekt s kamarádem, jen pro zábavu, a přes toho kamaráda jsem se dostal k nějakým počátkům kódování a programování, ale jakoby kamarád mě to jakoby nenaučí, a... na VŠE, tam se to sice učí, ale já jsem nebyl úplně spokojený, připadal jsem si tam pořád hrozně pod tlakem (...).“

(Respondent 7)

Studenti jsou si víceméně vědomi struktur na univerzitách a trhu práce, nicméně jsou i tací, jejichž primární motivace spočívá v touze po poznání, a jejich zaměření zůstává spíše na získávání znalostí, než aby se nechali ovlivnit úvahami o prestiži nebo toužili po získání diplomu.

Všechny výše vypsané citace obsahují důvody, proč respondenti chtěli na vysokou školu. Jsou to důvody, které respondenti měli ještě před tím, než se dostavila motivace k přestupu, a začali zvažovat studium na soukromé vysoké škole.

Přesvědčení, že je nutné vystudovat vysokou školu pramení hlavně ze dvou faktorů. Prvním je touha po osobním a profesním růstu. Studenti respondenti uznávají hodnotu vysokoškolského vzdělání, ve vybavování jednotlivců dovednostmi a znalostmi nezbytnými pro orientaci a úspěch v dnešním konkurenčním světě. Nicméně tohoto pocitu nabyli hlavně na základě působení rodičů a přátel:

„(...) já na vysokou šel jen pro to, abych měl v ruce papír, že teda mám ten titul, že jsem jako Bc.“

(Respondent 2)

„(...) protože prostě určitě jsem jako chtěla mít tu vysokou, i kdybych si dala ten gap year³, což ale bylo fakt maximum, nechtěla jsem jít do prváku „stará“ a rodiče nechtěli, abych vypadla z toho studijního režimu.“

(Respondentka 6)

³ Gap year = období, obvykle akademický rok, které student bere jako přestávku mezi střední školou a vysokoškolským vzděláváním.

„(...) Doma mi do toho už moc nemluví, ale dřív to dělávali, to je asi důvod, proč jsem z Matfyzu neodešel dřív, sestra tam už teď dodělala magistra, a rodiče vždycky říkali, že bez titulu to nejde, a co mi přijde absurdní, je i to, že to brali tak, že ta první škola, na kterou nastoupím, tak tu dodělám, což mi teda nepříjde vůbec dobrý postoj.“

(Respondent 5)

Zde můžeme pozorovat, že častější motivací je úspěšné ukončení studia než samotné studium a že studenti jsou nejvíce ovlivněni očekáváními a narativy šířenými jejich rodiči.

I když respondenti uznávají převládající kulturní důraz na získání vysokoškolského titulu, rozhodnutí pramení z osobní touhy po vysokoškolském titulu, který jim v budoucnu může zajistit větší příležitosti nejen na trhu práce, ale i lepší postavení ve společnosti. Že tyto pocity mají základ v pravdivé realitě dokazuje studie o společenském vnímání jedinců s vysokoškolským vzděláním „Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community“ od Roberta D. Putnama, z roku 2000. Ta obecně podporuje tvrzení, že pocity respondentů jsou velmi relevantní a ve společnosti živé. Putnamova studie se ale nezaměřuje pouze na hodnotu vysokoškolského vzdělání, pojednává i obecně o sociálním kapitálu a trendech ve společnosti, které mohou být ovlivněny faktory jako je právě dosažené vzdělání. Výsledkem studie byl fakt, že lidé s vyšší úrovní vzdělání mají tendenci se více zapojovat do občanských a komunitních aktivit, což může přispět k jejich vnímané společenské hodnotě a sympatii. Od studia na vysoké škole očekávají většinou praktické znalosti, které využijí, a jejichž znalost by tedy mohli dokázat bakalářským diplomem.

„(...) Doma je velmi podporující prostředí, ale mě odjakživa motivuje hlavně to vědění, mně nejde o známky, o diplomy, já prostě chci vědět, mě baví dozvídat se nové věci, mně nejde vůbec o ty studijní úspěchy, já potřebuji, aby všechno, co dělám, aby mi to dávalo smysl. (...)“

(Respondent 4)

Je zřejmé, že se tedy jedná o kombinaci vnější motivace – zde hlavně rodiče, a vnitřní motivace – touha po vědění.

Ve stručnosti by se tento bod dal shrnout tak, že respondenti chtějí studovat vysokou školu kvůli vlivu okolí, které je soustavně učilo o důležitosti vysokoškolského diplomu v několika oblastech, hlavně na trhu práce a rámci společenské hierarchie, nicméně tuto motivaci nevnímají nutně negativně, nemají pocit, že jsou do něčeho nuceni.

Druhým motivátorem je získání praktických znalostí v oboru. Student je samozřejmě motivován zmíněným vnějším očekáváním, které přikládá vysokoškolskému vzdělání velkou váhu, tak vnitřní touhou získat praktické znalosti ve zvoleném oboru – pro respondenty v této práci je to obor ekonomie, většinou zaměřeny na management. Respondenti si uvědomují platnost externích rad a zároveň oceňují učení na základě sebe sama. Zároveň si chtějí propojit teoretické vzdělání s praktickými zkušenostmi, aby se připravili na své budoucí profesní úsilí.

„(...) myslím, že matika je obecně důležitá pro manažera, nicméně si nemyslím, že je potřebná v téhle formě a míře, nepotřebuji umět věci počítat jako matematik, já v tom měla trochu jiný názor, že tam víc mohli zařadit ten management, ale mají to prostě takhle udělané.“ (Respondentka 1)

„(...) Takže je to mnohem víc komorní, máme konečně kruhy, tak se s těma lidmi známe, minimálně od vidění, já si tam našel kamarády, zároveň je výuka mnohem víc praktická, na podnikání člověk úplně podle mě nepotřebuje školu a tady mám pocit, že mi to dává smysl, přijde mi, že se konečně něco učím.“ (Respondent 4)

Respondenti mají určitou představu, co od vysoké školy očekávají, hlavně co se týká praktických znalostí. Ti respondenti, kteří v rozhovorech kladli důraz na to, že jim záleží, co prakticky využitelného je ve škole naučí, pak byli většinou zklamaní ze zkušenosti z veřejné školy, která jim dle jejich mínění nabízela spíše teoretické vzdělání nebo to praktické nemělo očekávanou kvalitu.

5.4 Porovnání předpokládaných výsledků s výsledky analýzy

Hlavní předpokládané motivátory jsem identifikovala jako *přístup instituce ke studentovi*, *prestiž instituce* a *finance*. Předpoklad že tyto tři prvky ovlivňují studentovu volbu nejvíce byl správný, ale ne zcela.

Veřejné vysoké školy mají mnohem větší počet studentů než ty soukromé, jejich přístup je tedy standardizovanější, což vede k pomalejším byrokratickým procesům a mnohem méně individualizovanému přístupu ke studentům. Neindividuální přístup vadí nejen studentům, kteří se rozhodli přestoupit na soukromou univerzitu, ale i studentům z focus group, pro tyto však není tento aspekt klíčový, narozdíl od respondentů v mé práci.

„(...) Tak bylo tam stoprocentně méně žáků, nebyla tam taková fluktuace, na té FTVS nás na začátku vzali 150 a do druháku pokračovalo 50, a na té soukromé jsme postupovali plus minus všichni. Byl tam rodinnější přístup, tohle přátelské prostředí pro mě bylo takové přijatelnější, neříkám, že bych se neustále těšila do školy, ale bylo to prostě všechno takové jednodušší.“ (Respondentka 1)

Respondentka zde popisuje rozdíl, který zažila a který je pro ni nejvíce znatelný. Množství studentů, zmiňovali i další respondenti. Většinou jim na množství studentů na veřejné vysoké škole vadil právě již zmíněný neindividuální přístup a dále pak pocit anonymity, spojený s těžším navazováním vztahů se spolužáky.

„(...) to je obrovská budova, ve které pod jednou střechou studuje 20 000 lidí, takže je to takové anonymní, nikdo se nezná, (...) Připadal jsem si jako číslo v systému, (...)“

(Respondent 4)

5.5 Vnímání prestiže

Vnímání prestiže bylo mimo jiné také důležitým aspektem skupinové focus group se studenty FSV. Pro studenty, kteří se rozhodli přestoupit z veřejné univerzity na soukromou, byla otázka prestiže spíše pohledem do budoucna. Do soukromé instituce nastupovali spíše s vědomím, že poskytují jejich absolventům vnímaný status. Toto strategické rozhodnutí je často řízeno přáním zlepšit budoucí vnímání jejich schopností a úspěchů ve společnosti.

„Protože státní je prestižnější. Prostě jsem si řekla, že Karlovka zní líp než VŠFS. Ale když jsem si vybírala tu soukromou, tak jsem si to vybírala fakt pečlivě, že jsem chtěla, když už, tak na nějakou dobrou, kde mě něco naučí. (...)“ (Respondentka 1)

„(...) protože v tuhle chvíli jsou ty peníze asi hlavní věc, kterou řeším, nějaká prestiž nebo takové věci, to je mi celkem jedno.“ (Respondentka 6)

„(...) Nikdo mě do téhle školy ale nenutil, vybral jsem si sám, ale uvědomoval jsem si, že Matfyz má prostě prestiž. (...) „ (Respondent 5)

„(...) teda slyšel jsem o té škole leccos, dobré i špatné, takže za úplně prestižní jsem ji nepovažoval. „ (Respondent 7)

Další téma související s prestiží byly předsudky vůči soukromým školám. Pokud respondenti měli v minulosti negativní předsudky vůči soukromým institucím, jakmile se začali zajímat o vzdělání v soukromém sektoru, tyto předsudky mají tendenci se rozptýlit a nahrazují je pozitivní zkušenosti.

„(...) Ta obrovská ochota, která na té škole je, to se vůbec nedá srovnávat, já, když šel poprvé na studijní na VŠE, tak mě studijní referentka dost agresivně otočila ve dveřích, že to si mám vyřešit online v ISU, a pomalu mi ani neřekla jak, na Newtonu si na mě vždycky někdo najde čas.“ (Respondent 4)

„(...) já to na té VŠE zvládal, já bych to v pohodě dostudoval, ale prostě mi to pokazila ta byrokracie, ale zase musím říct, že ta soukromá je prostě hrozně vstřícná.“

(Respondent 3)

„(...) Ale já teda měla i štěstí na profesorky, které byly ochotné doučovat, a to poměrně intenzivně, konzultace na Karlovce⁴, s tím počtem studentů byly vlastně jen návod, kde najít materiály, ale profesor ti nic nevysvětlil.“ (Respondentka 1)

Někteří sice nemají vůči soukromým institucím žádné konkrétní negativní předsudky, ale veřejné školy stále vnímají jako kvalitnější.

„Ty jo, to úplně asi nemůžu říct, já si obecně myslím, že ty státní jsou lepší ve všech ohledech, ale pro lidi, kteří chtějí studovat a baví je to a nejde jim jen o to, aby si mohli odškrtnout, že mají v ruce ten papír.“ (Respondent 2)

„(...) tak jsem si to vybírala fakt pečlivě, že jsem chtěla, když už, tak na nějakou dobrou, kde mě něco naučí, kde to nebude úplně jen koupené, a to je fakt skoro jen tahle, jinak je to docela hrůza.“ (Respondentka 1)

Studenti jsou si tedy vědomi negativní pověsti institucí, na kterých studují, a mají potřebu je jistým způsobem obhajovat. Myslím, že to mohlo být i z důvodu, že já jako tazatel jsem v pozici studenta veřejné univerzity, a respondenti mohli mít pocit, že svá rozhodnutí musí obhájit, než

⁴ Karlovka = Karlova univerzita

jen vysvětlit okolnosti a své osobní důvody, protože já je mohu vnímat jako nedostatečně validní.

5.6 Finance

Následující část se bude zabývat finančním aspektem. Primární výstup z mé analýzy odhaluje, že financování soukromého vzdělávání obvykle nepředstavuje pro studenty velkou výzvu. To je poměrně překvapující zjištění, protože původním předpokladem bylo, že finance budou zastávat mnohem významnější roli. Zatímco dva ze sedmi respondentů zohledňovali náklady při zvažování, na kterou soukromou školu se zapsat, ostatní se rozhodovali především na základě nabídky kurzů a flexibilního zacházení poskytované soukromou institucí. To naznačuje, že u většiny převažovala vnímaná hodnota a příležitosti poskytované soukromou školou nad finančními ohledy v jejich rozhodovacím procesu. Nicméně je zajímavé, že studenti, kteří byli schopni své studium financovat sami, byli mnohem otevřenější, co se týká například konkrétních částek za studium. Ostatní mluvili o školném mnohem abstraktněji, nemluvili v konkrétních částkách a obecně mluvili spíše o „pokrytí školného“, zmiňovali stipendia, která soukromá škola nabízí, pokud je nabízela, a svou pozici se snažili obhajovat.

„Já jsem platila... úplně první rok, tak to jsme měli kvůli covidu 5000,- korun slevu ze školného. Takže to bylo 58000,- minus 5000,- je 53000,-, s tím že to bylo za celý rok, tedy za dva semestry. Pak se to zvyšovalo o dva nebo tři tisíce a teď ten poslední rok jsem platila 60000,-.“

(Respondentka 1)

„(...) Druhá věc, co byla, když jsem se rozhodoval odejít, byla ta, že bych si musel Matfyz začít platit, a platit bych musel víc než na soukromé, třeba o pět tisíc, na semestr... na Unicornu platím 25000,- za semestr, na tom Matfyzu už si nepamatuji ty přesné částky, ale určitě to bylo víc.“

(Respondent 5)

Všichni respondenti potvrdili, že pocházejí z prostředí, které je v akademické dráze podporovalo, nicméně část respondentů zmínila i pocit provinilosti, když jsem se zeptala na finance. Uvědomují si, že i přes podporu rodiny je finanční zátěž nemalá, a někteří se snaží, alespoň částečně, výdaje snížit.

„(...) ale to školné je tam docela drahé, a věděla jsem, že bych si chtěla nebo měla platit aspoň třeba třetinu sama, takže můj cíl byl najít si nějakou dobře placenou brigádu, což jsem sehnala (...) věděla jsem, že nemusím řešit bydlení, já bydlím u rodičů,

takže nemusím řešit nájem a tak, a teď už vím, jak mi ty peníze vyjdou, že zvládnou poslat tatkově tu částku, na které jsem se domluvili, nakonec je to mnohem méně než třetina, protože mi řekli, že vidí, že jako něco pro to dělám, že chodím na brigádu, (...)“

(Respondentka 6)

Zde respondentka popisuje svou konkrétní situaci s financemi. Stejně tak jako ostatní respondenti, kteří si neplatili studium v plné výši nebo vůbec, nechtěla ani ona hovořit o konkrétních částkách, přes to, že naznačila, že je v pozici, ve které se nemusí cítit nijak provinile a její studium nepůsobí rodinně finanční potíže.

5.7 Slučitelnost se zaměstnáním

Dalším významným faktorem, který hraje důležitou roli při volbě, zda přestoupit na soukromou vysokou školu či nikoli, je slučitelnost s brigádou nebo zaměstnáním. Studenti jsou motivováni touhou po více přizpůsobeném vzdělávání, které by je nijak neomezovalo v profesních povinnostech, protože tři respondenti uvedli, že měli brigádu či zaměstnání, ještě před nástupem na vysokou školu, a příjem, který z něj plynul, byl rozhodující. Studenti v tu chvíli čelí výzvě, jak vyvážit svou akademickou vytíženost s časem věnovaným činnosti, která jim zajišťuje peníze potřebné pro udržení stabilního zázemí a naplnění základních lidských potřeb. Ale struktura a politika veřejné univerzity jsou omezující a snižují studentovu schopnost udržet si zaměstnání při studiu – příjem je pro ně důležitý, protože studenti jsou téměř stoprocentně finančně nezávislí na rodičích, či jiných osobách, které by jim poskytovaly potřebný měsíční příjem. Tento nesoulad mezi potřebami studenta a nabídkou univerzity představuje významnou překážku v dosažení harmonické integrace pracovních a studijních povinností.

„(...) Další důležitý faktor byl, že jsem věděla, že když se budu učit tu matiku, tak budu muset skončit s brigádou a budu defacto jakoby na nule s penězi, a věděla jsem naopak, že když půjdu na tu soukromou, tak to pro mě bude jednodušší a že si z té brigády zvládnou v pohodě zaplatit školné sama.“

(Respondentka 1)

„(...) hlavní požadavek pro mě byl, aby byli na té škole vstřícnější. Že mi uznají nějaké předměty a budou víc chápat to, že chodím do práce. (...) což sice teda studijní oddělení na Matfyzu umí zázraky, jsou hodně vstřícní, ale nezvládnou všechno, mají nějaké meze.“

(Respondent 5)

Obecně platí, že téměř naprostá většina studentů vysokých škol při studiu pracuje a podle zprávy z výzkumu agentury Eurostudent, který v roce 2021 analyzoval situaci vysokoškoláků ve 25 evropských zemích, je to v České republice zhruba 92 %, což je nejvíce z celé Evropy, na druhém místě je Finsko s 84 % a Rakousko s 83 %. Je to nejčastěji z důvodu, aby si mohli život v univerzitním městě dovolit. Jejich práce ale se studovaným oborem často vůbec nesouvisí, jen 21 % ze zmíněných 92 % má práci, která ho rozvíjí ve studovaném oboru. (Eurostudent, 2021)

Respondenti, pro které byla slučitelnost se zaměstnáním jednou z hlavních podmínek, většinou už mají práci z oboru, nebo pokud je mimo obor, je finanční ohodnocení tak atraktivní, že je pro ně zaměstnání důležitější než akademická dráha a úspěšnost. Volí proto prostředí, které bude v tomto ohledu vstřícnější.

5.8 Nucené opuštění veřejné univerzity

Jeden z dalších společných faktorů pro dva respondenty bylo do určité míry nedobrovolné opuštění veřejné univerzity. Jeden z respondentů se dostal do velmi specifické situace, kdy kombinace dlouhého času rekonvalescence po zranění a nepřehledná byrokracie veřejné univerzity vedly k vyloučení studenta, a aby mu bylo alespoň částečně studium uznané, musel vybírat ze soukromých univerzit. Kromě tohoto konkrétního studenta se nespokojenost s komunikačními praktikami instituce a nedostatek účinných podpůrných systémů pro řešení problémů studentů jeví jako opakující se problém. Opakovaně tedy vychází najevo, že veřejné instituce mohou mít prospěch z přehodnocení svých komunikačních strategií a posílení svých podpůrných mechanismů, aby docílily o něco vyšší úrovně individuálního přístupu, i když je samozřejmě pochopitelné, že z důvodu velikosti instituce to není zcela možné.

„(...) ale tak je možnost prodloužení, takže jsem si řekl, že si to protáhnu, abych se dal dohromady, nějaké zkoušky si dodělám v září, bude to v pohodě. No, ale já si myslel, že mám na to dost času, já jsem toho tou dobou měl docela hodně (...) a když jsem se vrátil, tak už nešla podat žádost o prodloužení nebo tak něco, prostě mi napsali, že nemůžu pokračovat, takže jakoby ztracené tři roky, (...)“ (Respondent 3)

Obdobné poznatky spojené s byrokratickým fungováním instituce se pro jiné respondenty dokonce staly klíčovými důvody pro přestup na soukromou univerzitu.

„(...) nejen že mezi sebou nekomunikovali lidé, jako myšleno studenti, tak mezi sebou často nekomunikovali ani vyučující, a dost často ani vyučující na stejné katedře, což už bylo neskutečně zarážející.“

(Respondent 4)

Přestože respondent 4 opustil veřejnou univerzitu zcela dobrovolně, narozdíl od respondenta 3, také vyjádřil nespokojenost s byrokratickými postupy a s fungováním instituce. Respondenti často uvádí negativní a odmítavé reakce při řešení individuálních problémů a shodují se na nepružnosti studijních referentů a nedostatečných kapacitách vyučujících, což dokládají na konkrétních případech vedoucích k ukončení studia.

„Ale já teda měla i štěstí na profesorky, které byly ochotné doučovat, a to poměrně intenzivně. Konzultace na Karlovce, s tím počtem studentů, byly vlastně jen návod, kde najít materiály, ale profesor ti nic nevysvětlil.“

(Respondentka 1)

5.9 Další osobní motivace

Tato podkapitola se zabývá „další osobní motivací“ – důvody přestupu, které nejsou hlavní, ale na finální rozhodnutí studenta měly také vliv. Z diskuzí se studenty vyplývá, že jejich osobní motivace byla zásadním faktorem pro utvrzení se ve správnost vlastního rozhodnutí. Prostřednictvím analýzy je zřejmé, že takové důvody nejsou tolik významné, jako hlavní motivátory, které byly do určité míry společné pro více respondentů, ale jsou součástí rozhodovacího procesu studentů a mají na volbu vliv.

„(...) že v mých očích je VŠE továrna na titulované lidi, a i z vlastní zkušenosti vím, jak často se tam třeba podvádí, co se týče hlavně zápočtů a testů, to se mi jako nelíbilo. Tam jsou vynesené otázky, je na to i server, kde si to studenti navzájem sdílejí, a to pak vede k tomu, že člověk z těch předmětů nic nemá a nic se tam nenaučí.“

(Respondent 4)

Touto motivací může být třeba to, že se dozvěděl o údajném incidentech podvádění na univerzitě, které nebyly oficiálně hlášeny, nicméně podpořily pocit zklamání a deziluze z instituce. Tyto údajné případy akademické nepoctivosti utvrdily studenta v odhodlání univerzitu opustit.

„(...) Že kdybych třeba rok jen pracovala a připravovala se na přijímačky, tak úplně vypadnu z toho studijního módu a už se do něj jen těžko budu vracet.“

(Respondentka 6)

Motivací je i strach ze ztráty schopnosti efektivně se učit. Student se obává, že roční přerušení akademické činnosti by mohlo vést ke ztrátě kontinuity ve vzdělávání, a chce se tak přestupem na soukromou univerzitu vyhnout potenciálním neúspěchům v akademickém pokroku.

6 Závěr

Motivace, které stály za přestupem studentů z veřejných na soukromé vysoké školy, zasadila tato práce jejich rozhodování do širších sociologických perspektiv. Analýza vychází hlavně z obecně známé, a napříč humanitními vědami používané, teorie racionální volby a doplňuje ji například teorie kulturní reprodukce Pierra Bourdieu. Kvalitativním způsobem práce zkoumá, jak přístup studentů ke kulturním zdrojům utváří jejich vzdělávací trajektorie a jak ovlivňuje jejich rozhodnutí přejít do soukromých institucí.

Výsledky analýzy rozhovorů ukázaly, že mezi primárními motivy, které se objevují v rozhodovacím procesu přechodu z veřejné na soukromou univerzitu, je několik klíčových faktorů. První je hledisko prestiže. Studenti často uznávají, že získání titulu na univerzitě jim uděluje určitý společenský status. Jejich důraz na konkrétní institucionální zdroj titulu však postupem času klesá. Zatímco soukromé instituce obvykle poskytují užší výběr studijních oborů ve srovnání s jejich veřejnými protějšky, vynikají v poskytování praktických a současných kurzů, zejména v oborech, jako je ekonomie a management, které jsou úzce sladěny se současnými průmyslovými postupy.

Dalším klíčovým aspektem je personalizovanější přístup. Soukromé univerzity, které se vyznačují nižším počtem studentů, přirozeně podporují individuálnější a přizpůsobené vzdělávání. Překvapivě, narozdíl od původních předpokladů, bylo zjištěno, že finanční ohledy spojené s absolvováním soukromé univerzity jsou u většiny respondentů méně důležité, a to díky jejich stabilnímu socioekonomickému zázemí.

Dále je důležité, že vnitřní snaha o dosažení akademického vzdělání byla jednomyslným faktorem mezi všemi účastníky, podtržená motivací zakořeněnou ve společenských očekáváních. Vysokoškolské vzdělání přináší všem respondentům vyšší hodnotu, pro kterou jsou ochotni obětovat značné úsilí i finanční prostředky. Oproti veřejné vysoké škole však na té soukromé nenaráží na problém skloubit své individuální potřeby a pracovní povinnosti se studiem.

7 Summary

The motivation behind the transfer of students from public to private universities, this work placed their decision-making in broader sociological perspectives. The analysis is mainly based on the generally known theory of rational choice, widely used across the humanities, and is supplemented by, for example, Pierre Bourdieu's theory of cultural reproduction. In a qualitative way, the work examines how students' access to cultural resources shapes their educational trajectories and influences their decision to transfer to private institutions.

The results of the interview analysis showed that there are several key factors among the primary motives that appear in the decision-making process of switching from a public to a private university. The first is the prestige aspect. Students often recognize that obtaining a university degree confers a certain social status on them. However, their emphasis on the specific institutional source of the degree has decreased over time. While private institutions typically provide a narrower selection of fields of study compared to their public counterparts, they excel in providing practical and contemporary courses, especially in fields such as economics and management, which are closely aligned with current industry practices.

Another key aspect is a more personalized approach. Private universities, which are characterized by lower student numbers, naturally encourage more individualized and customized education. Surprisingly, contrary to initial assumptions, it was found that financial considerations associated with attending a private university are less important for most respondents, thanks to their stable socio-economic background.

Furthermore, it is important that the intrinsic drive to achieve an academic education was a unanimous factor among all participants, underlined by a motivation rooted in societal expectations. Higher education brings a higher value to all respondents for which they are willing to sacrifice considerable effort. Moreover, respondents attending private universities do not encounter the problem of combining their individual needs and work obligations with their studies.

8 Zdroje

Použitá literatura:

BOURDIEU, Pierre; PASSERON, Jean-Claude. *Reproduction in education, society and culture*. Sage, 1990.

BRAUN, Henry; JENKINS, Frank; GRIGG, Wendy. Comparing Private Schools and Public Schools Using Hierarchical Linear Modeling. NCEES 2006-461. National Center for Education Statistics, 2006.

DICTIONARY, Oxford English. Oxford english dictionary. *Simpson, Ja & Weiner, Esc*, 1989, 3.

ENDERS, Jürgen; JONGBLOED, Ben. The public, the private and the good in higher education and research: An introduction. *Public-private dynamics in higher education: Expectations, developments and outcomes*, 2007

HOSSAIN, Mohammad Alamgir; HOSSAIN, Md Moazzem; CHOWDHURY, Tajmin Hossain. Understanding the success of private universities: An empirical investigation from graduates' perspective. *International journal of quality & reliability management*, 2018, 35.1: 145-162.

KE, Wang; AMY, Rathbun; LAUREN, Musu. School Choice in the United States: 2019. National Center for Education Statistics, 2019.

KHAN, Shamus. *Privilege: The Making of an Adolescent Elite at St. Paul's School*. Princeton University Press, 2011

KOPECKÝ, Martin. *PŘÍRUČKA PRO PODNIKÁNÍ*. Praha: Hospodářská komora České republiky, 2018

LAWRENCE, E.; DAVID, E. *Rationality the New Palgrave Dictionary of Economics*. 2008.

MENCLOVÁ, Lenka; BAŠTOVÁ, Jarmila. *Vybrané výsledky ze sociologického šetření studentů veřejných a soukromých vysokých škol roku 2005 v České republice*. AULA, roč., 2006, 14: 30-38.

NEWFIELD, Christopher. *Unmaking the public university: The forty-year assault on the middle class*. Harvard University Press, 2011.

PUTNAM, Robert. *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. Simon & Schuster, 2000

RIAZ, Saqib; ARIF, Umera. Influence of foreign TV programs on fashion, lifestyle and language of youth. *Journal of Media Studies*, 2019, 32.2.

URBÁNEK, Eduard. *Marxova teorie tříd a její kritické v soudobé sociologii*. AUC PHILOSOPHICA ET HISTORICA, 2018, 1970.5: 33-43.

ZOUNEK, Jiří (2007). Diplomaové továrny: Odsouzená forma vysokoškolského vzdělávání v České republice. *Vyšší vzdělávání v Evropě*, 2007, 32(2/3), 193-199.

Elektronické zdroje:

2023 Academic Ranking of World Universities [online]. Shanghai Ranking, 2023 [cit. 2024-01-07]. Dostupné z: <https://www.shanghairanking.com/rankings/arwu/2023>

Přehled vysokých škol v ČR [online]. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2020 [cit. 2024-01-07]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/prehled-vysokych-skol-v-cr-3>

Příjmy českých domácností reálně klesly | ČSÚ [online]. Český statistický úřad, 2024 [cit.2024-04-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/prijmy-ceskych-domacnosti-realne-klesly>

Social and Economic Conditions of Student Life in Europe | Eurostudent [online]. Eurostudent, 2022 [cit.2024-04-19]. Dostupné z: <https://www.eurostudent.eu/download-files/documents/EUROSTUDENT-VII-Synopsis-of-Indicators.pdf>

Soukromé školství na jednotlivých úrovních vzdělání | ČSÚ [online]. Český statistický úřad, 2011 [cit.2024-01-13]. Dostupné z: [d050ded2-b530-46ba-ab0e-4c5c8a429dc9 \(czso.cz\)](https://www.czso.cz/csu/czso/d050ded2-b530-46ba-ab0e-4c5c8a429dc9)

Statistika z PR 2022/2023 [online]. Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy, 2023 [cit. 2024-01-12]. Dostupné z: <https://fsv.cuni.cz/uchazeci/prijimaci-rizeni/statistiky-z-prijimaciho-rizeni/statistiky-z-pr-2022/2023>

Vývoj soukromého školství po roce 1989 | ČSÚ [online]. Český statistický úřad, 2011 [cit.2024-01-13]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vyvoj-soukromeho-skolstvi-po-roce-1989-20110406>

A. Příloha bakalářské práce, informovaný souhlas

Informovaný souhlas s poskytnutím výzkumného rozhovoru a jeho následným vyžitím pro účely bakalářské práce *Motivace studentů, kteří přecházejí z veřejných univerzit na soukromé*

Podpisem vyjadřuji souhlas s následujícími body:

- Byl/a jsem informován/a o účelu rozhovoru, kterým je sběr dat pro potřeby výzkumu bakalářské práce Zuzany Jarůškové s názvem *Motivace studentů, kteří přecházejí z veřejných univerzita na soukromé*. Cílem výzkumu je identifikace motivace a důvodů přestupu z veřejné na soukromou vysokou školu.
- Bylo mi sděleno, jak dlouho bude rozhovor přibližně trvat a jaký bude mít průběh. Jsem seznámen/a s právem odmítnout odpovědět na jakoukoli otázku, případně dodatečně odmítnout zveřejnění jakékoli části rozhovoru.
- Souhlasím s nahráváním následujícího rozhovoru a jeho následným zpracováním. Zvukový záznam rozhovoru nebude poskytnut třetím stranám a po přepsání klíčových částí bude vymazán. Transkripce bude přístupná pouze komisi u obhajoby bakalářské práce, jinak nikomu až na části citovány v textu práce, který bude volně dostupný online.
- Byl/a jsem obeznámen/a s tím, jak bude s rozhovory nakládáno a jakým způsobem bude zajištěna anonymita i po skončení rozhovorů, která znemožní identifikaci mé osoby. Nikde nebude uvedeno mé jméno či osobní údaje, díky kterým bych mohl/a být identifikován/a.
- Dávám své svolení k tomu, aby výzkumnice použila rozhovor pro potřeby své bakalářské práce a některé části v ní může citovat, zvuková nahrávka a transkripce rozhovoru však bude po ukončení výzkumu smazána.

Datum:

Podpis respondenta:

Podpis výzkumníka:

B. Příloha bakalářské práce, SZZ Sociologie

B.1 Vybraná témata k okruhům SZZ ze Sociologie

Okruh 1: TEORIE

Klíčové slovo: teorie racionální volby

Okruh 2: POJMY

Klíčové slovo: životní styl

Okruh 5: IDENTITY

Klíčové slovo: třídní

B.2 Seznam literatury ke SZZ ze Sociologie

1. KUBÁTOVÁ, Helena. Sociologie životního způsobu. GRADA Publishing as, 2010.
2. LUŽNÝ, Dušan. Teorie racionální volby a sekularita. 2013.
3. BOTTERO, Wendy. Class identities and the identity of class. *Sociology*, 2004, 38.5: 985-1003.
4. KUBÁTOVÁ, Helena. *Sociologie životního způsobu*. GRADA Publishing as, 2010.
5. ABELL, Peter. Sociological theory and rational choice theory. *The blackwell companion to social theory*, 2000, 2: 223-44.

C. Příloha bakalářské práce, SZZ Metodologie

C.1 Vybraná témata k okruhům SZZ z Metodologie

Okruh 1: Teoretická východiska výzkumu
Téma: Subjektivita a objektivita

Okruh 2: Příprava a organizace výzkumu
Téma: Flexibilita kvalitativního výzkumu

Okruh 3: Vytváření a sběr dat
Téma: Výzkumný rozhovor

Okruh 4: Analýza dat
Téma: Narativní analýza: strukturalistická a hermeneutická

Okruh 5: Reflexivita, etika a prezentace výzkumu
Téma: Kritéria kvality kvalitativního výzkumu

C.2 Seznam literatury ke SZZ z Metodologie

1. NEUSAR, Aleš. VĚŘIT ČI NEVĚŘIT? INTERPRETACE V KVALITATIVNÍM VÝZKUMU.
2. HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. PORTÁL sro, 2023.
3. ŠTRACH, Pavel. Tvorba výukových a výzkumných případových studií. *Acta Oeconomica Pragensia*, 2007, 15.3: 22-36.
4. HÁJEK, Martin, et al. Narativní analýza v sociologickém výzkumu: přístupy a jednotící rámec. *Sociologický časopis/Czech Sociological Review*, 2012, 48.2: 199-223.
5. ŠVARŤÍČEK, Roman; ŠEĎOVÁ, Klára. Jak se vyznat v babylonské krajině? Kritéria kvality kvalitativního výzkumu. *Acta Universitatis Palackianae Olomouensis Facultas Philosophica, Psychologica*, 2007, 37: 289-299.